

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік Lxviii № 32 (3443) Варшава, 13 серпня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з фейсбук-сторінки «Полум'я братерства»

Організаціям меншин буде важче користуватися дотаціями. с. 8

Калейдоскоп дитячих емоцій в Кошаліні. с. 2

«Лемки – це ми». с. 16

Анна ВІННИЦЬКА

Фото з архіву «Майстерні»

Калейдоскоп дитячих емоцій в Кошаліні

Майстер-класи, екскурсії містом та трохи далі, готування смачної їжі, а ще спільні ігри на свіжому повітрі, сміх, радість та багато позитивних емоцій – це все чекало на дітей, які брали участь у першому турі літнього відпочинку в «Майстерні» у Кошаліні. То ж не дивно, що діти дуже задоволені – бо хто не любить їсти піцу, ходити в кіно та гратися! Я таких не знаю.

Богдана приїхала до Мельна з Дніпропетровської області. У Польщі дівчинці подобається, проте в Україні – краще, тому вона дуже вдячна, що поляки активно допомагають українцям. Дівчинка зізнається, що дома, до війни, розмовляла російською мовою, але українську добре вивчила в школі. Живучи в Україні, Богдана також не знала, що на Донбасі вже вісім років тривала війна. Та все змінилося одразу після початку повномасштабного вторгнення. Дома мама ще розмовляє російською, однак вона – чистою українською.

– Сьогодні, коли триває війна, незручно розмовляти російською мовою, тому я говорю по-українськи, і саме це мені найбільше подобається під час літа в «Майстерні» – що нас тут багато і що ми можемо розмовляти українською, а не польською мовою, як у школі, – каже Богдана, яка мусила швидко подорослішати. Вона

любить розваги на свіжому повітрі, зокрема волейбол. Тут уже заприятелювала з багатьма дітьми.

Оля родом зі Львова. У Кошаліні їй дуже подобається. Після приїзду до міста одразу пішла до школи, де чи не від першого дня знайшла собі друзів.

– Я думала, що в таборі братимуть участь лише маленькі діти, та мені буде нецікаво, а тут – діти різного віку, й мені дуже подобається. Ми розуміємо одне одного, разом жартуємо та нам усім весело, – розповідає Оля. Їй найбільше подобаються спільні екскурсії та майстер-класи, наприклад, із рукоділля. Дівчинка одразу після початку табору обмінялася з товаришками номерами телефонів. Вона впевнена, що цього літа ще зустрічатиметься з новими подружками.

У цьому році Товариство «Майстерня» організувало два тури літнього табору, де відпочивало 60 дітей віком від п'яти до дванадцяти років.

– Охочих було набагато більше, ніж ми могли прийняти, тому насамперед хотіли нагородити дітей, яких залучено до хорів, що діють при Товаристві, дітей, чиї батьки волонтерять у «Майстерні», чи дітей, які взяли участь у документальному фільмі «Я покажу свою Україну», – зазначає Дарія Антошко, голова Товариства «Майстерня». У липні завершено зйомки, а прем'єру фільму заплановано на жовтень.

Програма табору, як і минулого року, дуже насичена: для дітей організовано майстер-класи, як-от театральні, з виготовлення піци, спортивні заняття (наприклад, боулінг), екскурсії до музею в Ямні й багато іншого. У відпочинку, крім дітей з України, участь брали також діти українців із Польщі.

Однією з виховательок табору була Ірина Голуб. Вона каже: попри те, що діти мають різний вік, усі дуже швидко інтегрувалися, одразу обмінялися телефонами та кожен сподівається, що буде зустрічатися з новими друзями й після завершення табору. Пані Ірина також проводила театральні майстер-класи та позитивно вражена здібностями учасників.

– Дуже талановиті діти – вони не мають проблеми з відображенням різних емоцій, що в театральних майстер-класах дуже важливо, бо ж ми працюємо саме з емоціями, – наголошує Ірина Голуб. Наприкінці табору діти виступили з концертом.

Крім опікунів, із дітьми працювали волонтерки: Катя та Софія з Івано-Франківська й Василина з Сум. Софія вже повернулася додому, оскільки до Кошаліна приїжджала лише на відпочинок.

– Нам було приємно спостерігати за дітьми, які дуже весело гралися. Бувало, що діти підходили до нас, обіймали – і це було дуже мило. Бувало, що ми гралися разом із дітьми, тому що нам цікаво спостерігати за їхніми емоціями. Подобається розмовляти з ними українською мовою, щоби не забували рідної. А ще ми хочемо відволікати дітей від тих страшних подій, що нині відбуваються в Україні. Нам тут усім було цікаво й весело. Діти мали чим зайнятися, бо ми кожного дня кудись ходили або їздили, – розповідають волонтерки.

Тамара приїхала з Хмельницького, і їй дуже сподобалось у таборі. Найбільше полюбила малювання, ігри на свіжому повітрі, згадує також екскурсії. Дівчинка під час перебування в таборі заприятелювала з Ганею,

Борисом, Степаном, Насткою, Олею та ще однією Настею.

Ганя, котра до табору приїхала зі Сवेशина, що неподалік Кошаліна, разом із сестричкою, братом та двоюрідним братом, саме познайомилася з Тамарою, з якою одразу заприятелювала. Дівчинці дуже сподобалося готувати піцу, а ще – кіно, де можна було купити попкорн і подивитися гарний фільм. Тому шкода, що табір уже закінчився. Отже, до зустрічі за рік! ●

XXVII Мандрівний фестиваль української культури у Бельсько-Бялій

Фонд «Просвіта» та Центр культури в Бельсько-Бялій і Товариство приятелів Бельсько-Бялої та Підбескиду запрошують на концерт у межах XXVII Мандрівного фестивалю української культури, що відбудеться 13 серпня в Бельсько-Бялій. Під час заходу на Ринку заплановано концерти, зокрема гостей з Києва: Академічного ансамблю пісні й танцю Національної гвардії України, квартету «Гетьман», Вокального ансамблю «Червоні маки». Початок о 17:00. Вхід на подію вільний.

«Полум'я братерства» – уп'яте

Цього року вп'яте відбудеться акція «Полум'я братерства». Цей захід ініціювали польські гарцери спільно з українськими пластунами. Уперше він відбувся 14 серпня 2019 року, у переддень 99-ї річниці Варшавської битви, одночасно в кількадесяти місцях поховання воїнів УНР у різних населених пунктах Польщі. У його межах українці разом із поляками одночасно запалили на могилах бійців УНР «Полум'я братерства». Цією ініціативою молодь хотіла водночас наголосити, що в спільній історії двох народів є позитивні моменти, які повинні бути основою для побудови кращого майбутнього.

«Сьогодні, через понад 100 років, наша реальність визначається новою війною, в якій Україна героїчно захищає кордони вільного світу, а поляки чудово проходять випробування добросусідською солідарністю. Те, що сталося між нами після 24 лютого 2022 року, не має прецедентів у історії. Це не може бути скасовано або визнано недійсним», – наголошують організатори.

Ми заохочуємо наших читачів приєднатися до акції й цього року. Традиційно вона відбудеться 14 серпня о 18:00. Нагадаємо, що поховання бійців УНР розташовані не лише у Варшаві, Любліні, Перемишлі чи Кракові. Вони також є в багатьох менших містах та містечках Польщі.

На фото на першій сторінці – деякі міста, де проходить цюгорічна акція «Полум'я братерства». Більше про акцію та повний список міст можна подивитися на фейсбук-сторінці (Płomień Braterstwa – Полум'я Братерства) або сайті plomienbraterstwa.pl.

Фото Павла Лози

Українські діти в Польщі безплатно отримають книжки, написані українською мовою

«Українська книжка – дітям за кордоном» – саме так називається остання ініціатива фундації «Незламна Україна». У межах акції фундація підготувала 35 тисяч книжкових наборів по 5-6 книжок у кожному.

Книжкові набори безплатно отримають українські діти, які зараз проживають у Польщі. Акція діє впродовж серпня-листопада та розповсюджується на одинадцять польських міст: Варшава, Краків, Вроцлав, Ряшів, Катовиці, Гданськ, Познань, Лодзь, Люблін, Щецин, Бидгощ.

Серед книг, які можуть отримати учасники акції, – твори таких авторів, як Всеволод Нестайко, Іван Котляревський, Ольга Кобилянська, Панас Мирний, Олександр Авраменко, Джордж Мойєс, Стівен Кінг, Марк Твен, Сесілія Ахерн та інші. Усього фундація підготувала 750 найменувань. Книги поділено на 4 вікові категорії: дошкільний вік, молодший, середній та старший шкільний вік.

Для того, щоб отримати книги, необхідно заповнити спеціальну онлайн-форму на сайті nezlamna.org.

У межах акції фундація також передасть по 5 тисяч книжок до бібліотек своїх шкіл у Варшаві, Кракові та Вроцлаві.

Набір до першої польсько-української школи перекладу

«Слова на слова» – так називається перша польсько-українська школа перекладу від Центру діалогу ім. Юліуша Мєрошевського. Під час занять у школі учасники дізнаються про весь цикл роботи перекладача: від юридичних аспектів роботи, можливостей отримання фінансування й знайомства з видавничим ринком до аналізу й вибору літературного твору для перекладу та редагування власного тексту.

Отримані знання учасники одразу ж застосують на практиці, працюючи над есеями сучасних українських авторів про культуру, її сприйняття й місце в сучасному світі. Самі ж переклади Центр потім надрукує в антології.

Майстер-класи буде поділено на дві частини: лекції досвідчених перекладачів, редакторів і видавців, а також практичні заняття над перекладами текстів.

Зустрічі відбуватимуться з жовтня 2023 року по червень 2024 року в Центрі Мєрошевського у Варшаві (вулиця Ясна, 14/16a / Jasna, 14/16a) і охоплюватимуть 9 майстер-класів.

Перелік документів, які необхідно подати для участі в школі, вказано на сайті Центру (mierszewski.pl).

Необхідні документи потрібно надіслати на електронну адресу: kontakt@mierszewski.pl, написавши в темі листа: «Słowa na Słowa». Термін подання заявок – 11 вересня 2023 року.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Марта ЛЕВОСЮК-ОЛІЙНИК

Фото надано авторкою статті

Вишиванки в Кракові

«Українська вишивка у Польщі» – під такою назвою Об'єднання українців у Польщі, гурток у Кракові, разом із Музеєм Кракова 1 серпня відкрило виставку в Палаці Кшиштофори. «Дуже тішимося нашою новою співпрацею і тим, що тепер краків'яни та всі, хто відвідають цей музей на Площі Ринок, можуть пізнати нашу українську спадщину, усвідомити, що така наша своєрідна культура тут, на теренах Польщі, існувала й надалі існує. Ми пишаємось цим», – сказав Андрій Олійник, голова краківського гуртка ОУП. На виставці представлено родинні реліквії та приватні колекції. Це перша з двох виставок, запланованих цього року.

На виставці можна побачити речі щоденного побуту, як рушники, але й також так звані «причіпки». «Причіпка» – це тканина, яку чіпляли до престолу, а згори клали скатертину, яку можна було прати частіше, й завдяки тому вишивані візерунки не нищилися. Ці церковні тканини становлять найбільшу частину колекції. Вони були виготовлені для внутрішнього оздоблення греко-католицької церкви в Кракові. Деякі зробили черниці з Краківського монастиря, а інші вони привезли з різних міст у Польщі. Ці тканини бачили багато. Вони служили, зокрема, каноніку Миколаю Деньці, пароху церкви в Кракові. За заслуги в збереженні та відбудові структур Греко-католицької церкви в Польщі після 1945 року, а також за героїзм і рішучість у захисті віри отців він отримав титул папського камергера (*godność szambelana papieskiego*), а через два роки митрополит Йосип Сліпий призначив його митратом й архидияконом капітулу Перемиської єпархії. Ті тканини служили при богослужіннях у каплиці святої Дороти в костелі святої Катерини, де в 1958–1998 роках була розміщена греко-католицька парафія в Кракові. Їх використовували під час прийому почесних гостей, як, наприклад, у 1972 році краківського митрополита кардинала Кароля Войтили, а в 1986 році апостольського нунція архієпископа Франческо Коласуонно, а також під час щорічних свят і відпустів.

Другою великою колекцією є рушники, які були створені на польсько-українському етнічному та національному пограниччі у 20-х та 30-х роках ХХ століття. Вони походять із колекцій відомої в краківському середовищі діячки Марії Грицевич-Шланти (1932–2023) та мають цікаву історію. Спершу рушники належали Стефану Еміліану Венгриновичу (1897–1954) – греко-католицькому священнику, активному діячу українського громадсько-культурного життя в Сяноці. Отець Стефан Венгринович був одним зі співзасновників Музею Лемківщини в Сяноці (у 1928–1939 роках був заступником директора); співпрацював з етнографинею Іриною Добрянською, художником і директором музею Леоном Гетцом, якого

поховано в Кракові. Був членом правління товариства «Народний дім» у Сяноці (згодом – його головою), членом товариства «Рідна школа». У 30-х роках керував читальним залом товариства «Просвіта» у Сяноці. Рушники потрапили до Кракова завдяки синові священника Стефана – Тирсусу-Всеволоду Венгриновичу (1924–2002), відомому краківському графіку. Тирсус Венгринович вивчав живопис і графіку в Академії образотворчих мистецтв у Кракові. Працював переважно з графікою. Він був автором 500 екслібрисів та гравюр на дереві, на яких зображено церкви Лемківщини. Як бачимо, ці вишиті предмети є цінними реліквіями для українців. Настільки цінними, що їх перевозили із собою з родинних домів, передавали з покоління в покоління, й часто це були єдині пам'ятки роду. Варто звернути увагу, що три рушники з-посеред усіх вишито наперемінно, тобто вишивку з одного боку розміщено по верху, а з другого – по низу. Такого типу рушники вішали над іконами. Тепер ця колекція є власністю Ольги Кіх-Маслей. Для порівняння можна також побачити два рушники з села Серетець, що в Україні на Тернопільщині

Останній експонат – це скриня, привезена з Поздзяча, зараз це село Лешно, на Підкарпатті, недалеко Перемишля. Вона датується приблизно 1900 роком. Саме в таких скринях зберігали тканини, вишиті скатертини, сорочки, костюми, і таку скриню дівчина брала в дім свого новопошлюбленого чоловіка як придане.

Уже восени буде відкрито другу частину виставки, з вишиваними сорочками та строями, а також відбудеться серія майстер-класів із вишивання, петриківського розпису та витинанки. Заохочуємо спостерігати за новинами краківського гуртка на фейсбук-сторінці, де з'являються усі актуальні анонси (facebook.com/zuwprkrakow). ●

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

40 країн на зустрічі щодо майбутнього саміту «формули миру», яку пропонує Україна

У Джидді 5 серпня відбулася друга після започаткування в червні в Копенгагені відповідного формату зустріч дипломатичних радників із національної безпеки та політичних директорів зовнішньополітичних відомств провідних країн світу щодо ключових принципів відновлення сталого й справедливого миру для України. Українську делегацію у Саудівській Аравії очолює керівник Офісу президента Андрій Єрмак.

Наживо та в онлайн-форматі у зустрічі взяли участь радники з національної безпеки та політичні директори зовнішньополітичних відомств Саудівської Аравії, Австралії, Аргентини, Бахрейну, Болгарії, Бразилії, Великої Британії, Данії, Естонії, Європейського Союзу, Єгипту, Індії, Іспанії, Італії, Йорданії, Канади, Катару, Китаю, Кувейту, Латвії, Литви, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Об'єднаних Арабських Еміратів, Південно-Африканської Республіки, Польщі, Республіки Корея, Румунії, Словаччини, Союзу Коморських Островів, Сполучених Штатів Америки, Туреччини, Фінляндії, Франції, Чехії, Чилі, Швеції, Японії, а також ООН.

Загалом у Джидді було представлено понад 40 держав, що майже втричі більше, ніж на консультаціях у Копенгагені.

Зустріч у Джидді стала кроком до практичної реалізації мирних ініціатив, запропонованих Україною. Сторони погодилися продовжити роботу на різних представницьких рівнях задля встановлення справедливого та всеосяжного миру.

Участь Китаю глава МЗС України назвав «суперпроривом». Росію, як відомо, до участі не запрошували.

«Зернова» та морська війна

Після виходу росії із «зернової угоди» вона почала активно атакувати Одесу та українські порти, зокрема знищуючи українське зерно і намагаючись «просунути» своє на світових ринках. Так, наприклад, 2 серпня нічною атакою ударних БПЛА на Ізмаїл рф знищила зерно, на яке чекали в Африці, Китаю, Ізраїлі. Пошкоджено майже 40 тонн зерна. Також пошкоджені зазнали портова, промислова інфраструктура та елеватор.

Після виходу з «зернової ініціативи» рф заявила також, що усі судна, які прямуватимуть в українські морські порти з 20 липня, розглядатимуться агресором як потенційні перевізники вантажів військового призначення. Тоді ж Україна випустила дзеркальну заяву, попередивши про те, що розглядатиме всі судна, які прямуватимуть в порти рф або окуповані українські порти, як такі, що перевозять вантажі воєнного призначення. 4 серпня Україна оголосила акваторії шести чорноморських портів росії зоною воєнної загрози, зокрема мова йде про порти: Анапа, Новоросійськ, Геленджик, Туапсе, Сочі та Тамань.

Ввечері у п'ятницю, 4 серпня, стало відомо, що внаслідок атаки морських безпілотників у Керченській протоці було пошкоджено російський танкер-хімовоз «SIG». З'явилася інформація, що за спецоперацією стоїть Служба безпеки

України. Також СБУ разом з ВМС провела спецоперацію в бухті Новоросійська, де надводний дрон пошкодив великий десантний корабель «Оленегорський горняк». Судно отримало серйозну пробоїну і наразі не може виконувати бойові завдання.

6 мільйонів українців за кордоном

Заступниця міністра економіки України Тетяна Бережна заявила, що зараз за кордоном перебувають близько 6,2 мільйона українців. Це саме ті люди, які виїхали після початку повномасштабної російсько-української війни. Інформацію Мінекономіки взяло від Верховного комісара ООН у справах біженців, Євростату, мобільних операторів, аналітичних установ та звірило її з даними Державної прикордонної служби України.

Агентство Bloomberg підрахувало, що якщо до України не повернуться принаймні 2,8 млн жінок, які виїхали через війну, то це буде коштувати країні 10% річного довоєнного валового внутрішнього продукту – \$20 мільярдів на рік за найгіршим сценарієм.

Тим часом в Україні зареєстрували понад п'ять мільйонів переселенців, однак така кількість людей не показує реальну ситуацію внутрішніх мігрантів, бо не кожен стає на облік як ВПО.

На щиті монумента «Батьківщина-Мати» замінили герб

6 серпня у парку Слави у Києві альпіністи закріпили тризуб на щиті монумента «Батьківщина-Мати». До 23 серпня його мають остаточно встановити замість радянського герба. Монумент був споруджений у 1981 році та є пам'яткою науки і техніки місцевого значення, вважається найвищою монументальною скульптурою в Європі.

Нагадаємо, 21 липня 2022 року закінчилося голосування у державному мобільному додатку «Дія» – «Як бути з гербом СРСР на щиті монумента „Батьківщина-Мати“ у Києві». Тодішній міністр культури та інформаційної політики Олександр Ткаченко повідомив, що 85% відсотків проголосували за заміну герба СРСР на тризуб.

За даними Міністерства культури, у процес оновлення монумента було закладено близько 30 млн гривень, проте встановлення тризубу відбулося виключно за кошти, надані меценатами та донорами, тобто державний бюджет залишився недоторканим.

Фото з фейсбук-сторінки Open Ukraine

Олександр Ткаченко – ексміністр культури

27 липня Верховна Рада відправила у відставку міністра культури та інформаційної політики Олександра Ткаченка, який очолював Мінкульт понад три роки (з червня 2020

року). Перед цим публічно про майбутнє звільнення говорив особисто президент Володимир Зеленський. І хоч значна частина депутатів від «Слуги народу» була проти, а профільний комітет не підтримав відставку міністра, більшість все ж таки послухалася президента та дала 321 голос «за».

Такому рішення передували численні петиції та акції за звільнення Ткаченка, а також декілька гучних скандалів. Останній розгорнувся навколо фінансування масштабних культурних проєктів під час війни (близько 500 млн грн на Музей Голодомору, більш ніж 150 млн грн на виробництво серіалів, заміна радянського герба на монументі «Батьківщина-Мати»). До міністра накопичилось забагато претензій, тож президент вирішив позбавитись Ткаченка, щоб погасити скандали.

Зокрема, українці обурювалися, що влада витрачає гроші на бруківку, дороги, серіали тощо, а в цей час у військових на фронті не вистачає життєво важливих речей. Мовляв, замість того, щоб пускати гроші на зброю та рятувати життя військовим, влада витрачає їх неефективно. Тож 20 липня у традиційному вечірньому зверненні Володимир Зеленський попросив прем'єр-міністра замінити міністра культури: «Музеї, культурні центри, символи, серіали – все це важливо. Але зараз інші пріоритети. Знаходьте позабюджетні кошти, не державні». Олександр Ткаченко одразу ж відреагував на це заявою про відставку, але зазначив: «Культура під час війни важлива, бо це війна не тільки за території, а за людей, а люди – це наша пам'ять, історія, мова, творчість попри війну, спадщина і минуле заради майбутнього».

Українська фехтувальниця не подала руки росіянці

27 липня українська фехтувальниця з Миколаївщини Ольга Харлан під час чемпіонату світу, що проходив в Італії, перемогла російську спортсменку Ганну Смірнову в 1/32 фіналу. Згодом вона відмовилася тиснути руку росіянці, яка виступала під нейтральним прапором. Після перемоги української спортсменки суперниця намагалася підійти для рукостискання, але Харлан виставила шпагу, щось сказала та пішла геть. У відповідь на це російська спортсменка подала протест через «прояв неповаги» та годину чекала рукостискання на доріжці. Через цю подію Харлан дискваліфікували з чемпіонату світу в Мілані, що позбавило лідерку збірної України з фехтування можливості продовжити виступи не лише в особистому, але й в командному турнірі.

Україна подала апеляцію на рішення у Міжнародну федерацію фехтування, а згодом на рівні НОК звернулася до Міжнародного олімпійського комітету з метою посприяти

скасуванню цього рішення. І Ольга Харлан таки отримала кваліфікацію від МОК на Олімпіаду-2024. Відповідний лист президента МОК до Ольги опублікував міністр молоді та спорту, очільник НОК України Вадим Гутцайт. Він також запевнив, що Україна попереджала Федерацію про відмову від рукостискання зі спортсменами з росії. Цьому навіть є прецеденти: під час пандемії ковіду спортсмени не стискали руки, а торкалися зброєю.

У тексті листа вказано, що фехтувальниця отримає автоматичну кваліфікацію на Олімпіаду-2024: у разі, якщо не зможе відібратися туди через відбіркову систему: «Враховуючи вашу унікальну ситуацію, МОК надасть додаткову квоту вам на Олімпіаду у Парижі, якщо ви не зможете відібратися у період, що залишився. Робимо цей унікальний виняток ще й через процеси, які тривають, ніяк не компенсують кваліфікаційні бали, які ви втратили через дискваліфікацію».

Отже, кваліфікація Харлан означає, що вона виступить на п'ятій поспіль Олімпіаді. На перших трьох Олімпійських іграх Харлан здобула чотири медалі: «золото» та «срібло» (в командному турнірі) та дві «бронзи» (в особистому). Ольга Харлан народилася та виросла в Миколаєві. Фехтуванням на шаблях займається з 9 років. До свого 32-річчя спортсменка встигла зібрати купу нагород: чотири олімпійські медалі, п'ятнадцять медалей чемпіонатів світу та двадцять – чемпіонатів Європи, що є рекордом для українських фехтувальників. П'ять разів Харлан перемагала у загальному заліку Кубка світу. НОК України чотири рази визнавав її найкращою спортсменкою року.

Фото з фейсбук-сторінки Телебачення Торонто

77 метрів – рекорд українки з фрідайвінгу

Харківська спортсменка Катерина Садурська вдруге встановила світовий рекорд з фрідайвінгу. 27 липня вона занурилася на 77 метрів у дисципліні пірнання з постійною вагою без ластів (CNF), встановивши новий абсолютний світовий рекорд. Це сталося на турнірі Vertical Blue 2023, який завершився на Багамах. Катерина пірнала на затримці дихання, тож під водою провела понад три хвилини. Вона пірнала без ласт і маски, без жодного допоміжного засобу, не торкаючись троса.

Катерина Садурська – триразова бронзова призерка чемпіонатів світу з водних видів спорту (2013), дворазова чемпіонка та багаторазова призерка чемпіонатів Європи з водних видів спорту. Здобула срібну медаль на чемпіонаті світу з фрідайвінгу Kaş Başı, що проходив в 2021 році в Каші, у турецькій Анталії, у категорії постійна вага без ластів (CNF) з результатом 55 метрів. Також виборола перше місце на чемпіонаті світу 2022 з фрідайвінгу в Туреччині.

Фото з фейсбук-сторінки Open Ukraine

Григорій СПОДАРИК

Фото з сайту MSWiA

Організаціям меншин буде важче користуватися дотаціями

Дискримінація німецької громади, дотації та передачі в державних медіа – це головні теми липневого засідання Спільної комісії уряду та нацменшин, про які розповідає співголова комісії з боку меншин, представник української громади Григорій Купріянович.

– Рік тому меншинна сторона призупинила свою участь у роботі комісії у зв'язку з дискримінацією німецької громади. Які аргументи стояли за тим, що ви вирішили повернутися до засідань із державною стороною?

– Більшість меншинних членів комісії 1 червня 2022 року наважилася на безпрецедентний крок: призупинити свою участь у роботі цього державного органу, який є ключовим у питаннях меншин у Польщі. Свою участь у роботі комісії призупинило тоді 12 її членів, що представляють меншини. Ще раніше, з 1 квітня, свою участь у роботі комісії призупинило 2 представників німецької меншини. Це було найбільшою кризою в діяльності цього органу за понад 15 років його існування. Адже аж 14 з-посеред 20 представників меншин перестали брати участь у роботі Спільної комісії.

Нагадаймо причини цього радикального кроку. Згідно з розпорядженням міністра освіти й науки Пшемислава Чарнека від 4 лютого 2022 року, введено два стандарти навчання мов меншин: один – для німецької меншини, другий – для всіх інших меншин. Досі було так, що всі діти, які вивчають свою рідну мову меншини як додаткову мали по 3 години навчання на тиждень, проте у випадку німецької меншини з початком 2022/2023 навчального року цю кількість зменшено до 1 години. Це однозначно правова дискримінація однієї меншини за національною ознакою. Саме тому, у зв'язку з продовженням дії законодавства, яке дискримінує німецьку меншину, та відсутністю дій з боку урядової сторони для зміни цієї ситуації, більшість меншинних членів Спільної комісії з 1 червня 2022 року вирішила призупинити свою участь у її роботі. Це був акт солідарності з дискримінованою німецькою меншиною та намагання показати неприпустимість таких дій щодо меншин.

На жаль, цей радикальний крок представників меншин не приніс реального ефекту. Питання про припинення дискримінації німецької меншини не зрушилося з місця. У такій ситуації наприкінці минулого року більшість меншинних членів комісії вирішила закінчити стан призупинення роботи в цьому органі. Ми відчували, що

знамали поразки не тільки як представники меншин, але що це поразка для всієї Спільної комісії, яка підірвала її авторитет, адже ключова проблема в ситуації меншин не знайшла розв'язання на форумі комісії. У такій ситуації з почуття відповідальності за становище всіх національних та етнічних меншин у Польщі, а також зважаючи на потребу висловлювати позицію меншин на засіданнях Спільної комісії в багатьох питаннях поточного життя, ми прийняли рішення повернутися до участі в роботі комісії (на сьогодні участь у роботі комісії надалі призупиняє троє її членів). Водночас увесь час ми підкреслюємо, що будемо постійно домагатися припинення дискримінації німецької меншини, адже це найбільш відкритий прояв правової дискримінації меншини в Польщі за останні десятиліття.

– Діти та молодь із німецької меншини надалі не можуть вивчати рідну мову в обсязі трьох годин на тиждень, так, як у випадку інших меншин. Як виглядає ситуація після обговорення проблеми на останньому 81-му засіданні комісії, що відбулося на початку липня?

– Не жаль, останнє засідання показало, що не видно реальної перспективи завершення дискримінації німецької меншини. Раніше міністр Пшемислав Чарнек декларував (зокрема і на грудневому засіданні Спільної комісії), що будуть проведені розмови й буде пошук способу виходу з цієї ситуації. Різні декларації з його уст лунали також у медіа протягом останніх місяців. На 81-му засіданні комісії, 5 липня, ми не почули, коли буде припинено дискримінацію учнів, які належать до німецької меншини. Навпаки, були формулювання, що, здається, віддаляють перспективу зміни. Заступник міністра Даріуш Пйонтковський з Міністерства освіти й науки наголошував, що зменшення годин навчання німецької мови впливає з рішення Сейму про зменшення фондів на цю ціль у державному бюджеті. Він стверджував, що кількість годин навчання німецької мови можна буде змінити щойно після змін у бюджеті держави. Проблема «лише» в тому, що в парламенті під час дискусії над бюджетом у свою чергу може пролунати аргумент, що держбюджет

формується відповідно до чинного законодавства, отже, немає потреби передбачати кошти на 3 години німецької мови на тиждень, оскільки за чинним розпорядженням міністра освіти й науки передбачено 1 годину. Так маємо «замкнене коло»... Крім цього, варто нагадати, що бюджет держави, в якому передбачено зменшені кошти на навчання німецької мови, був прийнятий за підтримки уряду й особисто міністра Пшемислава Чарнека. Одним словом: на сьогодні, на жаль, не видно перспективи закінчення дискримінації німецької меншини.

– Сторони розмовляли також про можливість збільшення коштів у 2023 році на виконання завдань, пов'язаних зі збереженням ідентичності нацменшин. Який тут результат?

– Я запропонував додати до програми засідання комісії пункт, що стосувався збільшення дотацій для меншин ще на 2023 рік. Через зростання цін (зокрема, за приміщення, електроенергію, опалення) деякі організації меншин опинилися в досить скрутному становищі. Ці кошти не залежать від організацій: приходить рахунок, і треба його оплатити, а що зробити, коли ці кошти значно перевищують минулорічні й закладені до бюджету? Йдеться насамперед про збільшення коштів на поточну діяльність організацій, фінансовану з так званої суб'єктної дотації (*dotacja podmiotowa*). Необхідно утримати тяглість функціонування меншинних організацій, на яких лежить тягар ведення культурного життя меншин. Звичайно, корисним було б збільшення коштів також на інші проекти меншин, оскільки всюди ростуть ціни й складно зараз реалізувати проекти з бюджетом, складеним за цінами вересня 2022 року.

Від представника Міністерства фінансів ми почули інформацію, що збільшення коштів можливе трьома шляхами: завдяки перенесенню на цю ціль фондів із загального резерву прем'єр-міністра, зміні призначення коштів із цільового резерву відповідного відомства або пошук коштів поза держбюджетом. На засіданні пролунала декларація, що з боку Міністерства внутрішніх справ й адміністрації будуть зроблені кроки, щоб вивчити питання, чи буде можливим збільшення коштів на культуру меншин із загального резерву держбюджету. Нещодавно я отримав інформацію, що заява MBCiA у цій справі перебуває в підготовці. Сподіваємося на позитивні результати цих заходів.

– Важливим пунктом програми засідання було питання щодо «Інформації MBCiA про детальні правила поведінки під час надання дотації на виконання у 2024 році завдань, спрямованих на захист, збереження та розвиток культурної ідентичності національних і етнічних меншин або збереження та розвиток регіональної мови».

– Так, це був один із найважливіших пунктів цього засідання. Адже дотації міністра внутрішніх справ й адміністрації є основними коштами з бюджету держави, призначеними на фінансування культури національних та етнічних меншин у Польщі. А саме на організаціях меншин, які отримують ці дотації, лежить основний тягар організації культурного життя меншин у Польщі. Отже, ключовими для меншин є принципи, за якими надають ці дотації, а потім за якими реалізують «завдання, спрямовані на захист, збереження та розвиток культурної ідентичності національних і етнічних меншин або збере-

ження та розвиток регіональної мови», саме так звучить це за офіційною термінологією.

У минулому принципи надання дотацій та реалізації цих завдань більшою мірою, ніж зараз, враховували факт, що ці завдання реалізують неурядові організації, які часто не мають штатних працівників, а спираються переважно на громадську діяльність. Крім цього, важливим було те, що саме на неурядових організаціях меншин лежав і лежить основний тягар організації культурного життя меншин. З 2016 року MBCiA почало різко змінювати ці принципи, дуже ускладнюючи вимоги щодо формального виміру реалізації проєктів, накладаючи на організації меншин додаткові обов'язки, вимагаючи складання дуже детального кошторису та плану заходів, що у випадку культурних подій не завжди можливо й не служить добрій реалізації заходів.

Кілька років існує традиція, що протягом кількох місяців ведуться переговори між MBCiA та представниками меншин про згаданий проєкт «Інформації...» про принципи надання дотацій на наступний рік. З боку меншин ці переговори веде робоча група, яка складається з представників різних меншин. Цього року, уперше за багато років, з огляду на стан здоров'я, я не зміг узяти участь у роботі цієї групи. У 2023 році діяльністю робочої групи керувала членкиня Спільної комісії від караїмської меншини Маріоля Абкович, а в склад групи входили також: член Спільної комісії від вірменської меншини Богдан Каспрович, Стефанія Лайкош з Об'єднання українців у Польщі та Альдона Янушаніс з Товариства литовців у Польщі. Вони виконали складну й важливу роботу, у результаті якої частину записів, що ускладнювали б процес реалізації проєктів, у ході переговорів із MBCiA вдалося усунути з проєкту «Інформації...».

Однак проєкт «Інформації...» на 2024 рік, який передано перед засіданням членам Спільної комісії (за законом він має бути оцінений комісією, як й інші юридичні акти, що стосуються меншин), таки містив численні записи, що накладали на організації, які хочуть реалізувати культурні проєкти меншин, ще більші обов'язки чи обмеження, ніж у минулі роки. Крім цього, «Інформація...» на 2024 рік принесла фундаментальну зміну філософії підготовки проєктів: вона має гібридний характер, тобто поєднує засади, які були досі в Міністерстві внутрішніх справ і адміністрації, із засадами закону про публічну користь (*ustawa o korzytku publicznym*). Відтак структури, які будуть готувати проєкти на 2024 рік, не можуть просто створити аналогічний проєкт, як минулими роками, а мусять його наново підготувати за новою філософією. Дуже важливим є також і те, що засади закону про публічну користь є більш ліберальними до неурядових організацій, ніж ті принципи, що застосовуватимуть у 2024 році до організацій меншин, які подаватимуть заяву про дотації MBCiA. Це все може дуже ускладнити ведення культурної діяльності меншин у 2024-му. Кількість адміністративних обов'язків, які мусять виконати неурядові організації меншин, низька еластичність проєктів можуть бути великою проблемою для суб'єктів, які будуть реалізовувати завдання завдяки дотаціям MBCiA. Крім цього, MBCiA передбачало, що заявки про дотації на 2024 рік можна буде подавати лише електронно в системі ESUD.

Це все викликало гарячу дискусію в ході засідання. Як співголова Спільної комісії я поінформував, що меншини негативно оцінюють проєкт «Інформації...» на 2024 рік. Проте це мало лише символічне значення, оскільки це тільки оцінка. Переконували ми також, що великим ускладненням може бути обов'язкове подавання заявок про дотації на 2024 рік лише в системі ESUD, а не, як раніше, ще й поштою чи через портал e-PUAP. Позитивом стало те, що співголова Спільної комісії з боку уряду міністр Блажей Побожий в ході засідання прийняв рішення, що заявки на дотації можна буде складати всіма трьома шляхами. Інформація про принципи надавання дотацій була оприлюднена на сайті MBCiA 18 липня, можливість подання заявок у системі ESUD з'явилася від 27 липня. Організації меншин можуть уже готувати заявки про дотації на наступний рік.

– **Ще одна тема – це нацменшинні передачі в державних медіа. Які проблеми зголошували представники меншинної сторони?**

– Питання меншинних передач у публічних медіа – це тема, яка систематично з'являється на засіданнях Спільної комісії, оскільки має фундаментальне значення для функціонування меншин у просторі власної культури та доступу до інформації рідною мовою. На жаль, переважно з року в рік ми вказуємо на ті ж самі проблеми, які не знаходять розв'язання.

Першою групою проблем є те – хто вирішує про саме створення меншинної передачі, її тривалість чи час мовлення. А про це все вирішують директори спілок публічних медіа. На засіданні представники Національної ради радіомовлення і телебачення (Krajowa rada radiofonii i telewizji) сказали, що меншини можуть вести переговори у цих питаннях, але на практиці представники меншин можуть лише просити, і немає процедури, аби змінити рішення публічних медіа.

Інше питання – хто оцінює, чи потреби меншин щодо їхньої присутності в публічних медіа реалізовано. Оцінюють це самі спілки публічних медіа, які ці завдання реалізують. Немає жодної формальної процедури оцінки цього зовнішнім органом. Це буває проблемним, оскільки на практиці це спілка публічних медіа самостійно вирішує про все.

На засіданні згадано також про питання фінансування. Варто відзначити: існує гарний принцип, що кошти на підготовку передач для меншин спілки публічних медіа дістають у 100%. Проте це спілка публічних медіа вирішує, про який обсяг коштів на передачі для меншин буде звертатися й за якими принципами фінансує передачі для меншин. І тут бувають парадоксальні ситуації, коли в різних осередках радіо чи телебачення це виглядає по-різному. Є осередки, де представники меншин, які готують передачі, працюють у штаті як журналісти, але є й такі, де це меншина сама фінансує підготовку передач, а публічні медіа лише транслюють готову передачу. З'являється питання: чому існують так різні моделі? Чому бувають ситуації, коли спілка публічних медіа може дістати повний обсяг коштів для підготовки передачі для меншин, але скидає це на саму меншину?

Як і кожного разу, представники меншин вказували, що в офіційних чи статистичних звітах, які готують публічні медіа, дуже часто як меншинні вказуються передачі, які не мають до меншин жодного стосунку. Так було й цього разу в інформації, наданій на цьому засіданні Спільної комісії Радою національних медіа. Як меншинні там були вказані також передачі про Полонію, інші етнічні групи в Польщі, які не є меншинами, чи про мігрантів. Варто тут наголосити, що існує чітке офіційне визначення, що таке передача для національних меншин, затверджене Національною радою радіомовлення та телебачення. На жаль, досить часто його не застосовують і представляють звітність або статистику, яка не відповідає дійсності.

Під час засідання вказано також на факт, що існують меншини, які не мають своїх постійних передач у публічних медіа. Це переважно нечисленні й розпорошені меншини, наприклад, вірмени чи караїми. Для них потрібно було б створити передачі у загальнопольських медіа, а цього немає. Був також постулат про створення загальнопольської передачі про меншини.

Важливими були підсумкові твердження представниці Нацради радіомовлення та телебачення директорки Гражини Бончковської, що джерелом вказаних проблем є невизначеність формулювань юридичних актів, а виходом із ситуації є зміни в законах – у законі про радіомовлення й телебачення та законі про нацменшини. Важко не погодитися з цим твердженням. ●

ОГОЛОШЕННЯ

Повідомляємо колишнім жителям села Довжиця біля Тісної та їхнім нащадкам,

що з'явилася реальна нагода повернути до нашої власності ділянку номер 60/2, де стояла наша церква святого Миколая та прицерковний цвинтар. Ця ділянка разом із ділянкою номер 40/11, на якій був розташований головний цвинтар, може бути основою, наприклад, для створення меморіального сакрально-цвинтарного комплексу. Це завдання на майбутнє. Завдання на сьогодні – зібрати кошти на закупівлю колишньої церковної ділянки.

Теперішній власник ділянки – гміна Тісна (gmina Cisna). Рада гміни 29.09.2022 р. ухвалила рішення номер XLVIII/284/2022 про згоду на продаж без тендера цієї ділянки греко-католицькій парафії в Команчі. Вартість ділянки – 26 474,55 злотих. Крім того, до вказаної суми треба додати приблизно 3 тисячі злотих на оплату послуг нотаріуса. З гміною Тісна погоджено, що фінальний етап закупівлі відбудеться на початку вересня 2023 р.

Дорогі довжичани, там наша 1000-літня історія, там спочивають наші прадіди. Будьмо гідні цього виклику!

Кошти будемо збирати насамперед на банківський рахунок парафії в Команчі:

Parafia Grekokatolicka pw. Opieki Najświętszej Marii Panny w Komańcu, 38-543 Komańca,
numer rachunku bankowego: **97 1240 1460 1111 0000 1958 5141**

z tytułem wpłaty (opis): darowizna na cele kultu religijnego – Dołżyca.

Можна теж вплачувати гроші готівкою до: 1) Терези Миц з Білого Бору (тел. 504 603 529); 2) Ярослави Гуданич зі Щецінка (тел. 667 999 730); 3) Івана Шахмата (тел. 798 748 008).

Інформацію щодо всіх подробиць можуть надати: о. Андрій Журав (тел. 512 007 809) та Іван Шахмат (тел. 798 748 008).

Катерина КОЗАК

Фото надано авторкою статті

«Є ще народ наш»

Такі оптимістичні слова наприкінці свого виступу під час урочистості в гребінській церкві висловив о. митрат Богдан Панчак, ректор Митрополичої греко-католицької духовної семінарії в Любліні. Це цитата з вірша молодого українського поета Олександра Козловського, котрому хвороба в молодому віці обірвала життя. Поет народився в 1876 році на Миколаївщині в родині священника. Характерним є те, що, хоч молодий письменник прожив дуже коротке життя (усього 22 роки), він залишив цінну творчу спадщину, яку дуже високо оцінив Іван Франко, визнавши Олександра Козловського за «найталановитішого поета нашої молодішої генерації».

У 1898 році Олександр Козловський помер у Гребенному. Гребінчани дбають про його могилу, зберігають пам'ять і знання про талановитого поета, переказують молодшому поколінню.

Про Гребенне як прикордонну мальовничу місцевість є багато описів із польського й українського боку. У 2010 році видано історичну книжку під назвою «Гребенне в Другій світовій війні» за редакцією Михайла Козака.

У цій місцевості розташовано старовинну дерев'яну українську греко-католицьку церкву під покровом св. Миколая Чудотворця, побудовану в 1697–1700 роках. У 1947 році, після акції «Вісла», церкву було передано римо-католикам. Проте з 1984 року церква св. Миколая Чудотворця законно перейшла до вірян греко-католицької церкви як парафія УГКЦ у Польщі. Від того часу тут регулярно відбуваються богослужіння українською мовою. Парафіяльна спільнота Гребенного, хоч і нечисленна, разом із душпастирями намагається щороку залишити слід своєї незламної праці як у церкві, так і довкола неї, доглядає цвинтар. Туристам є на що подивитися.

23 липня, у 7-му неділю після Зіслання Святого Духа і свята преподобного Антонія Печерського (Київського), у парафії в Гребенному відбулася важлива урочистість.

З великою радістю парафіяни вітали своїх гостей, а особливо високопреосвященнішого архієпископа й митрополита перемишсько-варшавського кир Євгена Поповича, який завітав із канонічною візитацією й очолив святу літургію у співслужінні з отцями: митратом Богданом Панчаком, ректором Митрополичої греко-католицької духовної семінарії в Любліні, отцем Христофором Блажеєвським, місцевим парохом, та отцем протодіяконом Володимиром Качмарем.

Літургія відбулася у високодуховній атмосфері, під час якої владика кир Євген у гомілії, після релігійної частини, відзначив взірцеву співпрацю серед парафіяльної

Новопобудована з довголітньої липи капличка св. Миколая Чудотворця в Гребенному, вигляд якої позитивно здивував духовенство та всіх присутніх гостей

спільноти, свідченням якої є реалізовані проекти. Після літургії парох о. Христофор Блажеєвський звернувся зі словами подяки до гостей, парафіян і заслужених осіб, яким вручив пам'ятні подарунки.

Наступним пунктом програми була процесія до новообудованої надзвичайно оригінальної каплички св. Миколая Чудотворця, розташованої при дорозі біля церкви, для якої владика кир Євген здійснив чин освячення. Опісля всі присутні взяли участь в освяченні відновленої на цвинтарі каплички-гробівця колишніх парохів, які служили в парафії Гребенне в різні роки: Стефана Волощакевича (1828–1854), Антіна Волощакевича (1852–1853), Омеляна Власевича (1887–1894).

У спільних молитвах узяли участь місцеві парафіяни, а також гості з Перемишля, Гданська, Канади й України. Були також присутні основні діячі, помислодавці й виконавці: родина Божиків, родина Павуків та пан Анджей Коляса – котрі з благословенням о. пароха Христофора Блажеєвського завершили вищезгадані проекти.

Про різні історичні події на гребінській землі багато розповів Роман Божик, колишній житель Гребенного, а зараз мешканець Любичі-Королівської. Виступали й інші особи, але коротко, бо в ресторані на запрошених гостей вже чекав обід.

Я особисто дякую всім за присутність на молитвах, а особливо духовенству й тим, хто вклав великий труд для звершення цінних задумів. Нехай Господь Бог винагородить вас за вашу працю добрим здоров'ям і щедрими ласками. Щастя вам Боже надалі в усіх благородних справах. ●

Марина ОДНОРОГ

Фото авторки статті

Видавництво «ТУТ»: від коміксів до щоденників військового

Повномасштабна війна росії проти України значно вплинула на український книжковий ринок. Є негативні зміни – фізичне та економічне руйнування видавництв і книгарень, зростання цін та довший термін виходу книг. Але і позитивні – війна підштовхнула книговидавництво до нового: більший фокус на українських авторах, відмова від російськомовної літератури, розвиток воєнної літератури та «сильніший» голос у світі.

Роман Крижанівський на Варшавському книжковому ярмарку

Ці зміни можна дуже чітко відслідкувати на прикладах маленьких, нішевих видавництв. Наприклад, видавництво «ТУТ» (Товариство Унікальних Творців) за 2022-й та частину 2023-го видало більше книг, ніж за чотири роки свого офіційного існування, почало видавати художні та автобіографічні книги про війну і заявило про себе на міжнародних книжкових ярмарках.

Ми поговорили із засновником видавництва, письменником Романом Крижанівським, і дізналися, як в умовах війни виживати видавництвам, чому важливо вже зараз говорити про війну, комікси, подорожчання

книг, купівлю прав на книги, авторів видавництва та як держава має працювати над тим, щоб українські книги читав світ.

Видавництво «ТУТ» з'явилося у 2018 році у містечку Гайсин Вінницької області. Спеціалізується на малюписах, фантастиці, дитячій літературі сучасних українських письменників. Якщо бути точними, то спеціалізувалось до лютого 2022 року. Проте, за 2022-2023 роки вони видали більше книг, ніж за попередні чотири роки роботи, ще над більшою кількістю йде робота зараз. Війна значно вплинула на видавничі плани: від чогось відмовились, щось вирішили видати пізніше.

– Видавничий процес книги – це мінімум шість місяців аж до двох, двох з половиною, трьох років. Коли книг більше, коли все гарно працює, продається, то можна відразу запускати в друк, а не чекати потрібний момент (як зараз). Наприклад, наразі у нас 5 чи 6 макетів в друкарні чекає оплати, тому що друкарні тепер працюють лише по авансу. Якщо раніше можна було взяти якесь відтермінування, книга друкувалася, продавалася і потихеньку оплачувалася, то зараз цього немає. Відповідно, кредитів під видавництва ніхто не дає, бо вважають, що це неліквідний товар. А якщо якийсь кредит є, то тільки під нерухомість. Нас банки не вважаються бізнесом, от і все, – розповідає Роман.

Видавництво «ТУТ» працює переважно з українськими авторами, для багатьох вони стали місцем, де були опубліковані їхні дебютні книги. За словами Романа Крижанівського, видання книг українських авторів (особливо коміксів) – це значно дорожче по витратах, ніж купувати ліцензії на книги закордонних авторів. Якщо говорити цифрами, то робота з ліцензіями дозволила б видавати в п'ять разів більшу кількість книг, ніж є зараз (не 40, а 200). Тому наразі видавництво має лише одну ліцензію на видання книги, але ведуться переговори щодо ще декількох проєктів.

До роботи видавництва Роман підходить з менеджерської та правової точки зору (за освітою він юрист) та навіть планує виходити на польський ринок:

– Ситуація стає складнішою і потрібні проєкти, які будуть підтримувати і давати можливість видавати. Я зараз активно працюю над тим, щоб відкрити ще один підрозділ у Польщі і видавати книги відразу двома мовами.

Декілька українських видавництв не витримали тиску перших місяців повномасштабного вторгнення, а Романа робота над книгами, особливо у квітні-травні 2022 року, дуже відволікала від всього. Проте видавець не поринув у світ фентезі та коміксів, а зрозумів, що український читач змінюється і потребує літератури, яка буде актуальна і на часі. Незважаючи на те, що травма війни ще дуже жива, військова література різного роду видається, перекладається та поширюється.

– Ми почали видавати те, що ніколи не видавали. Якщо раніше була переважно дитяча та підліткова література, то зараз почали видавати дорослу. Вважаю, що одна з найважливіших книг, яку ми видали, – це щоденник військового Івана Полтавця (позивний – Фея) «Не геройські мемуари». Це військовий, який ще до 2022 року був на війні добровольцем і писав цей щоденник в окопах. Зараз він знову на війні. Це людина, яка багатьох врятувала з того світу. Багато військових, які зовсім не дотичні до літератури, цінують цю книгу, – ділиться видавець.

На питання про те, що зараз у суспільстві багато дискусій – чи потрібно видавати воєнну літературу в час, коли українське суспільство безпосередньо живе у цьому травматичному досвіді, Роман відповідає:

– Це література не на зараз, а на десятиріччя. Наша країна має зробити все, щоб війна не повторилася після нашої перемоги.

Ще одна нетипова книга, яку видали «ТУТ» у 2022 році, – це художній роман «Хіба ж можна засипати море» Катерини Доманської, в якому зображені події від початку Революції Гідності до повномасштабного вторгнення на прикладі двох людей. В романі двоє героїв частково взяті з реальних прототипів чоловіка та жінки, де їхні взаємини розвиваються на фоні важливих для країни подій. Питання мови, війни та трансформації свідомості також підіймаються в книзі.

– Звичайно, певні речі в книгах, які говорять про війну, можуть бути травматичні. Але ми реально повинні писати зараз, бо якщо не зараз, то коли? Для того, щоб викристалізувався Нобелівський лауреат, потрібна велика кількість творів і велика кількість авторів, і серед них він обов'язково знайдеться. Маю на це надію. Наприклад, колись Гемінґвей написав «Прощай, зброе!», а міг не писати, бо свіжий досвід, але він написав, – розповідає видавець.

Видавничих планів у Романа Крижанівського багато, незважаючи на те, що ціни на папір виросли вдвічі і видати книгу тепер – довше, дорожче і ризикованіше. Щоб порівняти ріст цін в друкарнях, він наводить приклад бестселера видавництва книги «Кайдашева сім'я проти зомбі», ціна на друк якої виросла з осені 2021-го до 2022 року рівно вдвічі. Проте ціну на новий наклад у видавництві не підіймали вдвічі.

«ТУТ» і надалі планують продовжувати працювати над коміксами, незважаючи на те, що їхнє виробництво найтриваліше в роботі, шукатимуть легку та навіть дещо гумористичну літературу, а також готують цілу серію ілюстрованих енциклопедій про виживання в екстремальних умовах, на які отримали право перекладу.

Дуже актуальна тема перекладу іноземних книг на українську мову та українських на іноземні. Роман вважає, що держава має працювати над підготовкою таких спеціалістів глобально, щоб український голос звучав в світі максимально чітко, зрозуміло та в контексті тієї країни, мовою якої перекладені книги. Він розповідає, що наразі в Україні функціонує програма підтримки перекладів, але вона працює лише третій рік, і це досить малий період, щоб дійсно цей механізм активно запусився.

Звучати на закордонних майданчиках для України важливо ще й тому, що росія давно веде інформаційну війну та сіє свою пропаганду, зокрема і через літературу. Роман розповідає, що насправді в Україні досі є фінансово залежні від росії видавництва, яких також можна назвати спонсорами війни.

– Але їх не помічають, бо вони сказали, що вже не мають жодного відношення до росії, хоча насправді фінансово залежні від неї. Проте серії книг продовжують видаватись, а іноземний правовласник не може продати права українському видавцеві, бо їх вже придбало російське видавництво, – ділиться видавець «ТУТ».

Роман Крижанівський акцентує увагу на тому, що такі події, як Лондонський книжковий ярмарок, книжковий фестиваль в Болоньї та Варшавський книжковий ярмарок, важливі для українських видавництв, позиціонування української культури в світі та боротьби з російськими наративами.

– Український національний стенд має бути представлений на всіх великих світових міжнародних ярмарках обов'язково. І вже зараз ми закладаємо фундамент, цеглинка за цеглинкою нашого «обличчя» в Європі та світі. Польський інститут книги робить це вже не одне десятиріччя і їх знають. Чим більше присутні видавництва України на міжнародних ярмарках, тим більше буде зацікавлення щодо купівлі прав на переклади книг наших авторів, – підсумовує Роман. ●

ОГОЛОШЕННЯ З КРАКОВА

**UKRAIŃSKI
HAFT
W POLSCE**

Wystawa 1–31.08.2023

Wernisaż 1.08.2023, godz. 16:00

Pałac Krzysztofory, Rynek główny 35 hall główny na parterze

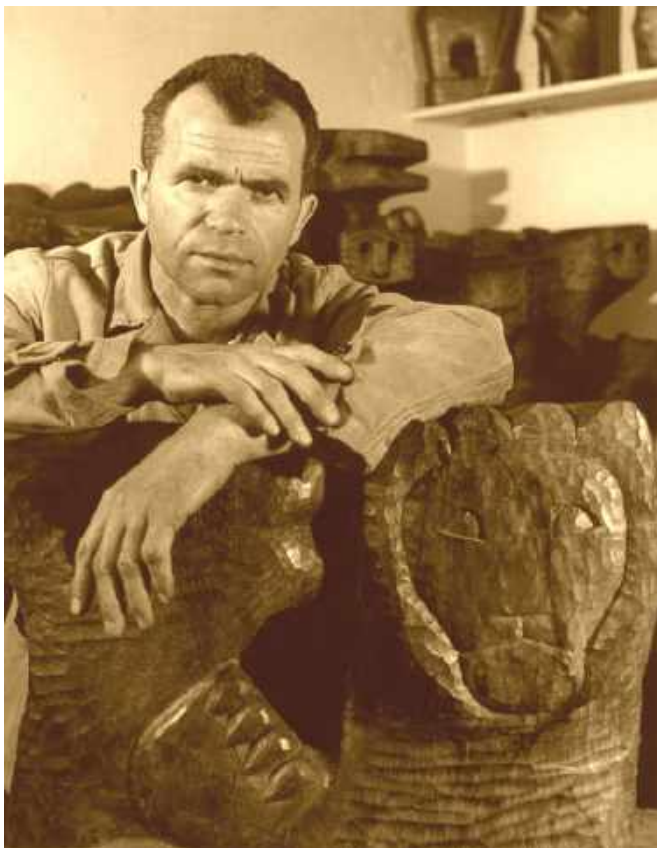
Logo: National Library of Poland, Związek Ukraińców w Polsce, Nowe Głosy

Олена ГУМЕНЮК

Фото з сайту pecuch.art.pl

«Мої різьби ростуть в лісі»

Цьогоріч минає 100 років від народження Григорія Печуха – скульптора з Лемківщини. Його стиль важко повторити. Для своїх творів він використовував виключно дерево, але більшість його робіт справляють враження, наче б вони були з граніту чи з бронзи. Такого ефекту мало хто досягав, і тому часто скульптори покидали дерево як матеріал праці.

Григорій Печух

З дитинства Григорій цікавився різьбою з дерева. Не полишив своє захоплення і після повернення з Німеччини, куди на роботи був вивезений в роки Другої світової війни 17-річним юнаком. У рідне село Флоринка повернувся лише у 1945-му. То був важкий час, і, як згадував сам Григорій, він зайнявся кравецтвом (коли навчався в школі в Уневі, тоді опанував цей фах): «Перший рік після війни був для села дуже важкий, бракувало взуття і одягу. Тоді я зайнявся кравецтвом. Обшивав не тільки цілу Флоринку, але й інші навколишні села, українські та польські. З нового матеріалу шив я мало, а переважно перероблював старий одяг. Роботи було досить. Кравець

був тоді дуже потрібний і поважаний. Люди радили мені женитися, але мене мучило щось інше. При кожній нагоді я брав кусок дерева і різьбив. Ножики і долота я сам зробив у коваля».

А вже 1946 року він вступив до різьбярської школи в Закопаному. Вже тоді роботи Григорія Печуха почали виставлятися. У 1950-му продовжує навчання в Академії мистецтв у Варшаві. По закінченні Академії у 1955-му викладав різьбу у Державному ліцеї мистецтв у Закопаному, де пропрацював понад 20 років.

Печух не вигадував свої роботи і не малював їх на папері, а радше сама властивість дерева підказувала йому тему. Його творіння не викінчені в деталях – вони схоплені лінією, і різьба

немов би рубана сокирою. Оригінальний стиль митця – зображення сили природи найпростішими технічними засобами. «На моє мистецтво впливає, що я перебуваю у горах, форми яких накладаються одна на одну, утворюють ритм, – казав майстер. – Якщо дозволяємо усім квітам і деревам рости, то треба дозволяти розвиватися усім формам мистецтва... Коли мені потрібно, то роблю абстрактні фігури, потім знову роблю реалістичні. Часом працюю так, що сам не знаю, що це, – реалізм чи абстракція, просто хочу щось творити».

Дерево, як матеріал праці, підходить найкраще для реалістичної різьби. Печух, працюючи з деревом, довів, що і в ньому можна висловитися по-різному, навіть абстрактно. В більшості його творів дерево так опрацьоване, що воно виглядає неначе метал або камінь. Григорій Печух так пояснював особливості свого стилю: «Мистецтво – це велика пригода. Природа постачає нам щодня щось цікаве; можна дивитися на схід сонця, на гори і на моря. Можемо також безкінечно квітку роздивлятися... У сукуватому пеньку можна викрити живу істоту, щось відняти і щось додати, – і буде мистецька річ!»

Митець часто використовував природні форми старих пнів, якщо вони могли доповнити чи проілюструвати якусь його власну композиційну ідею. А ось як він пояснює свою роботу «Дикий кабан»: «Я використав масу матеріалу, пробив брилу дерева візерунками і замкнув цілісність так, щоб показати: тварина у лісі залежить від землі, дерев, від усього оточення».

Печуха інтригує таємниця життя. Він виступає за гармонійне співіснування людини з природою. Природа не лише допомагає людині утримати душевну рівновагу, але й сприяє її духовному росту, робить доброю. Звертався митець у своїй творчості і до людської тематики. Значна част-

Українка (1991)

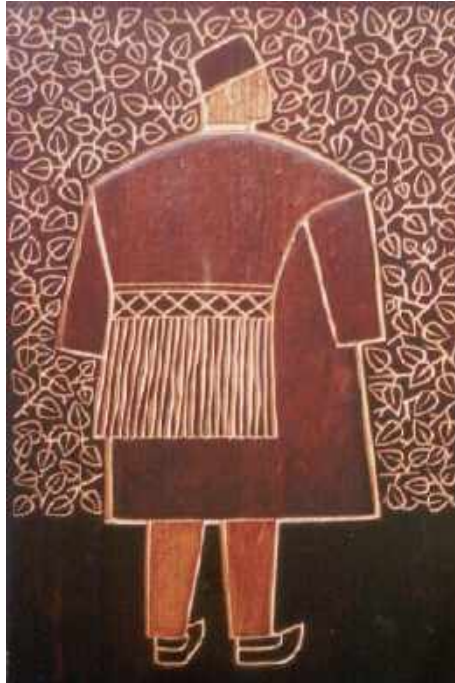

Іван Франко (1959)

ка у доробку майстра присвячена темі родини і материнства. «Сім'я, – говорив скульптор, – це основна цілісна частка, від якої залежить здорове функціонування людського роду».

Зображував майстер і відомих українців. Так, однією з перших робіт Григорія Пецуха став портрет Андрея Шептицького. Митець виконав барельєф на дошці з липи. Пізніше він створив портрети Тараса Шевченка, Івана Франка; вирізьбив у 1972-му портрет-барельєф Богдана Лепкого на Раковицькому цвинтарі в Кракові.

Григорій Пецух ніколи не приховував свого українського походження. Сам він так і сказав, відвідуючи у 1965 році столицю України: «Приїзду до Києва я чекав з особливим нетерпінням. Справа в тому, що я – українець, хоча народився і живу, як і мої батьки, лемки, в Польщі. Тому я щасливий, що тепер особисто зустрівся з українським мистецтвом, яке знав тільки з книжок, журналів і підручників». Під час візиту до української столиці майстра найбільше вразили роботи скульптора Івана Кавалерідзе, Софійський собор, Києво-Печерська лавра тощо. Під враженням від поїздки митець вирізьбив скульптуру «Київ». Загалом візит Пецуха до Радянського Союзу тривав близько місяця. Львів став його другим за тривалістю місцем перебування, скульптор провів там 12 днів. За цей час він познайомився з місцевими митцями. А львівське телебачення транслювало передачу про майстра. Не був осторожний Григорій Пецух і українського життя в Польщі. Так, майже від самого початку видання «Нашого слова» він дописував на його «Лемківську сто-

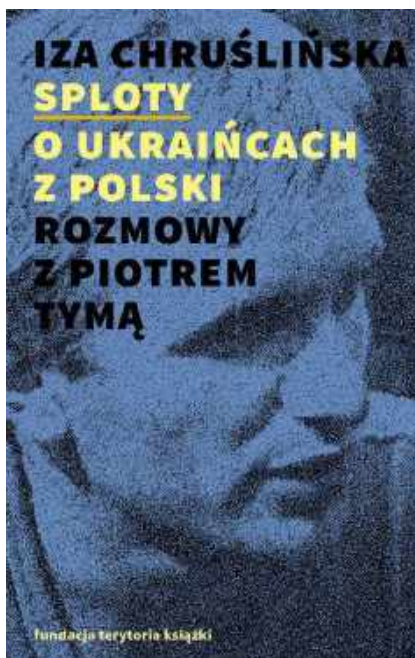
Лемко (1958)

Лемкиня (1960)

рінку». Також підтримував Об'єднання лемків Польщі та спонсорував журнал «Ватра».

Григорія Пецуха зараховують до десятки найкращих скульпторів сучасної Польщі, але він є також і українським митцем. Роботи майстра знаходяться у музеях і приватних колекціях в Європі та США. Він був лемком за походженням і всіляко намагався підтримувати і пропагувати свою етнічну спільноту. Він не належав до так званих «народних умільців», а був професійним скульптором. В своїх роботах намагався передати місцевий лемківський колорит. Деяка спорідненість Пецуха з лемківськими різьбами обмежується хіба лише вибором самого матеріалу праці та частково тематикою, пов'язаною із тваринним світом. Однак його тварини не представлені реалістично, як у народних майстрів, лише модерно, напівабстрактно у власному стилі. ●

Хто такі українці з Польщі? Яка їхня історія і доля? Яка їхня ідентичність та що її формувало в період Польської Народної Республіки і формує досі? Які виклики ставить перед ними нинішня політична ситуація в Польщі? Який їхній внесок у розбудову демократичної Польщі? Зрештою, що для них Україна?

Книга «Сплетення. Розмови про українців із Польщі з Петром Тимою» несе відповіді на ці та багато інших запитань. «Книжка створена з турботи про те, щоб, відповідно до близького мені етосу, який сповідував Яцек Куронь, після 1989 року українки та українці з Польщі сприймалися і визнавались як повноправні громадянки та громадяни, а їхні драматичні історії від II Речі Посполитої, ПНР та III Речі Посполитої, до того, як вона була також частиною польської історії», – каже Іза Хруслінська, авторка книги.

Ціна 1 примірника з висилкою поштою **50,00 зл.**

Замовлення просимо надсилати на адресу TОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

Скріншот з відео

Павло ЛОЗА

«Лемки – це ми»

Так називається освітній проєкт, який має підвищити обізнаність населення про лемківську культуру в Малопольському та Підкарпатському воєводствах. З 2022 року його проводить Об'єднання лемків (ОЛ), про що розповідає голова організації – Григорій Трохановський.

– Навіщо потрібен такий проєкт?

– Почну з того, що «Лемки – це ми» реалізується в межах програми «Активні громадяни». Ця програма має різні пріоритети, але ми хотіли підтримати лемківську громаду. Чому? Здавна відомо, що бути українцем у Польщі, лемком як представником меншини – нелегко. У нас є дев'ять сіл із

Григорій Трохановський
Фото автора статті

двомовними табличками – з написами польською й кирилицею. Таких табличок при в'їздах та виїздах із сіл близько тридцяти. Щороку хоча б одну зафарбовують.

– Саме так. Цього року я побачив, що це сталося з табличкою в Ждині. На дошці чорна фарба.

– Так, напис із назвою села відчищено, але ще лишилася фарба. На жаль, так відбувається щороку. Виникає питання: навіщо місцеві жителі це роблять? Ми дійшли висновку, що вони, зокрема, бояться меншини.

– А чого саме вони бояться?

– Про нас існують певні стереотипи. Я навіть стикався з ними, коли ми реалізовували цей проєкт. Сам проєкт полягає в підготовці освітніх пакетів для більшості, тобто переважно для поляків. Для дітей шкільного віку, молоді та дорослих. Польською мовою розповідаємо у відеоматеріалах, хто такі лемки. Звичайно, ми хочемо не

ідеологічно підходити до справи, а говорити правду. Відповідно до закону, лемки є етнічною групою. Проте самі лемки сприймають себе по-різному: одні – частиною української нації, інші – частиною карпато-русинської нації, треті – окремою групою. Одні православні, інші – греко-католики. І це все ми хочемо сказати. Нехай люди нас знають і розуміють. Також нехай дізнаються про різні аспекти нашої культури. Це стосується, наприклад, деталей будівництва церкви. Ми розповідаємо, яке завдання й значення окремих елементів будівництва храму, як-от, що таке іконостас у нашій вірі. І чому ми це так докладно розповідаємо? Бо пам'ятаю, коли я був у сяноцькому скансені, то той, хто розповідав про бойківську та лемківську церкви, сказав, що для вірян цих храмів іконостас – як писана Біблія, наче вони не вміють ні писати, ні читати. Що це їхня велика книга. І все ж ікона є елементом візантійської культури, яка через Київську Русь потрапила, зокрема, й на Лемківщину. Але про це ніхто не говорить. І ми хочемо виправляти такі моменти.

– Що це побачать люди, переглянувши відео, підготовлене в межах проєкту?

– Речі очевидні для нашої спільноти, але не для інших. Пояснюємо, чому, наприклад, прощаємося трьома пальцями, а не всією рукою, ким був Никифор, як робити лемківську кривульку чи страви. І ми просто хочемо показати лемків, які, як і всі інші громадяни Польщі, теж розмовляють польською. Усе це ми хочемо презентувати не лише у відео в інтернеті, а й під час зустрічей, зокрема, й у школах. Ми зустрінемося з людьми всією командою, яка реалізовує цей проєкт. Його головна ідея полягає в тому, щоб місцеві не боялися нас, не дистанціювалися і, отже, не зафарбовували таблиць. Бо, хоч ми відрізняємося як лемки, ми такі ж, як інші громадяни Польщі. Наша головна ідея – це просто показати.

– Хто, окрім ведучого Григорія Суханича, входить до команди, яка готує матеріали?

– Григорій фактично є в кожному фільмі. Попри те, що він не має професійної освіти телеведучого, у нього є чуття. Крім нього, у команді є Наталя Гладик, Оля Баюс, Аня Барнат та багато інших. Загалом над створенням фільмів працювало з десяток людей, і це була приємна співпраця. Хтось є членом Головної управи ОЛ, хтось просто членом організації.

– Як буде проходити проєкт?

– Ми почали у 2022 році. Він має завершитися цієї осені. Проєкт також передбачає так зване «інституційне» фінансування. Тому ми змогли частково відремонтувати будинок Центру культури ім. Богдана-Ігоря Антонича в Горлицях. Нам вдалося замінити вікна. Що стосується знятих фільмів, то їх 13, а 14-й є трейлером відеопроєкту. Відео є на ютуб-каналі Об'єднання лемків, але, як я вже казав, ми також показуємо записи в школах. Я сам презентував запис і дещо пояснював учням на уроках суспільствознавства (пол. Wiedza o społeczeństwie) та історії. І навіть одного разу в мене була презентація на уроці математики, тому що вчитель запросив поговорити про нас. ●

Михав ТРОХАНОВСКИ

Фото – Михав Шафран

В Полянах коло Грибова

Сто років тому, в селі Поляни, на новим цмонтери поставено памятник – східні трираменни крест з каменя. На Божу славу жертвували го селяне, головні за пінязі полянян, котри виїхали за хлібом до Гаме-рики. Било то недовго по заснуваню в селі нового греко-католицького цмонтера.

Пару років пред сотном ричницьом од той події подумав єм, же треба памятник одновити. Найбарже не подавав ся мі мало чительни напис на ним. Не може бити так, же предки поставили памятник, а по столітю, бога-ши од них потомки не дають ради навет його одновити. Подумав єм, же треба тото конечні зробити, а як не буде з ким то навет лем на свій кошт, не смотрячи дакому до рук. Знаю, же в асиміляційним польским мори хтопило ся юж понад 90 процент наших люди, але не треба трати-ти остатньої надії. Од років робю на Лемківску ватру по єдні таблиці з назвом виселеного села. Призберало ся їх юж девят. Назви на них звучат так як гадали місцеві се-

ляне. Прикро, коли в пятинни ричниці Акції Висла нема єдної особи, котра на Ватри могла би стати при таблиці свого села, пошануючи своїх предків. Треба підперати ся в тим часто членами артистичного ансамблю. Тим разом в справі памятника в Полянах било інакше.

Одновіня памятника вдало ся зроби-ти на яри того року. В часі роботи пан Шимон, виконавець робіт, гапнув ся, же крест бив фахово ремонтувани деси чверт віку тому. В подібним часі ремонтувани мусів бити тиж сусідні надгробни крест Малиняків. Видно хтовди хтоси о тото задбав.

Одновени полянські памятник зо-став посвячени 17-го липця, ден по Лемківські ватри. Греко-католицькі па-рох той території – о. Іван Піпка з Криниці, не могли приїхати, сьвячина доконали о. Славко Чухта з Висови - парох тиж Гладішова, Сьнітниці і Устя Руского. Єгомосьць одправили тиж панахиду за гмерлих полянян. Сьпів в церковнославянській мові гарді вели Нуся і Петро Вірхнянські.

Пізніше біла окаязія зайти на стари цмонтір в Поля-нах. Мали сме тиж можливіст бити г наши церкви. Нашли сме гин ридко видочни стари памятки по наших пред-ках: крилос в сьвятилищи, два стоячи крести (стояли на овтари зозаду), стару монстранцію в захристії. Перши раз бив єм на хори. Входячи гин по барз звозистих схо-дах, припомло ся мі, же дідо, яко єден з тріох полян-ських церковників, зберали тацу в церкви. На хор пода-вали здоли мішочок з дзвонком під сподом. Мішочок бив привязани на кінці гардого малюваного кия. Сам хор єст узісі. Ма коло метра широкости. Містит ся на ним лем єдна лавка на пару осиб. В полянські церкви церков-ники тиж сьвітили сьвічки і купували вшитко, што било до церкви потрібне, напр.: вино, сьвічки, порошок до чищення овтара, а єгомосьця обслуговувал косьцільник, котри тиж дзвонив. Потим засьпівали сме в церкви пару церковних пісень.

В події взяли участ потомки виселених полянян і не лем они; мешканці Гожова, Сквежини, Зеленой Гори, Криниці, Гладішова і Полян. Одновіня памятника кошту-вало штири тисячи злотих. Пінязі пішли з мойой кишени, але половину вернув мі Михав Шафран, котрому помо-гла Віра Боднар і може іщи дахто ся доложит.

Дякую вшитким за вшитко. Мам надію на наступне спотканя при події в ридних Полянах. ●

Zjednoczenie Łemków uruchamia bezpośrednią pomoc dla osób uciekających przed wojną.

Konto do wpłat na pomoc:

09 1240 5110 1111 0011 1189 0340

Центрально-Європейський центр вишколу молоді в Гурові Ілавецькому
Ольштинський відділ Об'єднання українців у Польщі
І Сроковська ланка ОУП
та Війт Гміни Сроково / Гмінний осередок культури в Срокові

Środkowo-Europejskie Centrum Szkolenia Młodzieży w Górowie Iławeckim
Związek Ukraińców w Polsce Oddział w Olsztynie i Srokowskie Koło ZUwP
oraz Wójt Gminy Srokowo / Gminny Ośrodek Kultury w Srokowie
zapraszają na / zapraszają na

XXVIII

ВІДКРИТТЯ КУЛЬТУРНОГО СЕЗОНУ УКРАЇНЦІВ ВАРМІЇ ТА МАЗУР INAUGURACJA ROKU KULTURALNEGO UKRAIŃCÓW WARMII I MAZUR

25.08.2023 у Сроковському осередку культури w Srokowskim Ośrodku Kultury

У програмі / W programie:

17.00
Відкриття виставки «Понівечена Україна»
Otwarcie wystawy „Zrujnowana Ukraina”

17.30
Концерт «ЗА УКРАЇНУ. ЗА ЇЇ ВОЛЮ»
Волинський музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка
та провідні солісти - народні та заслужені артисти України

Koncert „ZA UKRAINĘ. ZA JEJ WOLNOŚĆ” – @KOLESOBA Wołyńskiego Teatru Muzyko-Dramatycznego
Im. T. Szewczyka
oraz soliści:

ВАСИЛЬ ЧЕПЕЛИЙ / WASYL CIEPELIK
ЛЕОНІД ДИДЯХ / LEONID DIDYCH
Тетяна ЯРОШИК / TATIANA JAROSZYK
ДАРІНА ГОРБЕНКО / DARINA HORBENKO
ЮРІЙ ПОЛИЩУК / JURIJ POLISZCZUK

Zrealizowane dzięki dofinansowaniu:

Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Urzędu Gminy Srokowo

Starostwa Powiatowego
w Kętrzynie

- Об'єднання українців у Польщі
Управа гуртка у Банях-Мазурських
запрошує
19 серпня 2023 року на

XII БАРВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У БАНЯХ-МАЗУРСЬКИХ

14:00 – Відкриття
scena GOKiP Banie Mazurskie
ul. Sportowa 2

Виступлять:

- «ГОПАК» фолк-н-ролл, Ольштин
- ансамбль «Студенти танцюють»
- родина Музиченків, Сарни (Україна)
- ансамбль «Оксана, Наталя і Мирон»
- церковний хор «Кринос»
- ансамбль «Друзі»
- діти з початкової школи
Бань-Мазурських
- ансамбль «Тєсца»
- фолк-гурт «KORMORAN»
- солісти: Ігор Гайдаш,
Вікторія Нога,
Єва Артимович,
Єва Русин і брати (Львів)

Реалізовано завдяки грантам:
Ministra Spraw Wewnętrznych
i Administracji
Powiatu Gołdapskiego,
Gminy Banie Mazurskie
Samorządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

- Управи відділу та гуртка в Кошаліні Об'єднання українців у Польщі запрошують на
XVIII ЗУСТРІЧ КУЛЬТУР КОШАЛІН 2023 19 серпня 2023 року (субота) о 16:00
ПЛОЩА ПЕРЕД РАТУШОЮ - КОШАЛІН (Rynek Staromiejski, Koszalin – scena MOZAIKA)
КОНЦЕРТ, ЩО ПРЕЗЕНТУЄ КУЛЬТУРИ: УКРАЇНСЬКУ, НІМЕЦЬКУ, РОМСЬКУ ТА КАШУБСЬКУ

Виступатимуть:

- Кашубський ансамбль пісні і танцю
«БИТУВ»
- «SUMNAKUNO DROM» – ромський
ансамбль зі Щеціна
- «DREI LINDER» – фольклорний колектив
німецької меншини з Рацібожа
- «ГАЙДАМАКИ» – український гурт
з Києва (зірка концерту)

Будуть також страви нацменшин та ігрова
зона для дітей!

Вільний вхід!

Співорганізатори: Центр культури СК 105, Музей в Кошаліні, Німецьке суспільно-культурне товариство «ПОМЕРА-НІЯ» в Кошаліні, Освітньо-інтеграційний фонд «Фреїда» – Кошалін (Ромська меншість в Кошаліні), Відділ в Кошаліні Кашубсько-Поморського Об'єднання, Управління доріг та транспорту в Кошаліні, Управління спортивних об'єктів в Кошаліні

Спонсори: Ad. Media Consulting; Завдання співфінансовано з дотації Уряду гміни міста Кошаліна; Завдання співфінансовано з бюджету Західнопоморського воєводства; Завдання співфінансовано з державного бюджету

 Związek Ukraińców w Polsce
Oddział w Olsztynie

 Związek Stowarzyszeń Niemieckich Warmii i Mazur
Verband der deutschen Gesellschaften in Ermland und Masurien

 OŚRODEK KULTURY

ZAPRASZAJĄ NA

XII FESTIWAL MUZYCZNY NARODÓW EUROPY „POD WSPÓLNYM NIEBEM”

27 SIERPNIA 2023
Początek godz. 13.00

WSTĘP WOLNY

AMFITEATR im. C.Ż. NIEMENA W OLSZTYNIE

WYSTĄPIĄ

Zrealizowane dzięki dofinansowaniu:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Orkiestra Wolskiego Teatru Muzyczno-Dramatycznego w Łucku
Zespół romski "Hitano"
Chór "Warmia" z Lidzbarka Warmińskiego
Zespół Taneczny "Saga" z Bartoszyca
Chór "Stimme der Heimat" z Giżycka
Zespół "Gaiewkowanie"
Chór "Masurenklang" z Pieck

SOLIŚCI:
Ludowy Artysta Ukrainy Wasyl Czepeluk,
Zasłużony Artysta Ukrainy Leonid Hnatuk,
Jarosław Poliszczuk

SOLISTKI:
Monika Krzyżek
Marijka Prytul

Patronat medialny:

- У кого ще трошки залишилася пам'ять про своїх предків і ту пам'ять хочете передати своїм дітям та онукам, запрошуємо на Любачівщину.

19.08.2023 р.

11.00 – Служба Божа в церкві в Жукові, а опісля панахиди в Жукові, Горайці та Новому Селі.

20.08.2023 р.

10.00 – панахиди на цвинтарі в Старому Люблинці,

11.00 – Служба Божа в церкві в Новому Люблинці, а опісля панахиди на цвинтарі.

Хоча б раз на рік походимо стежками наших предків. Хто не може поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів та церкви людям, які поїдуть, або перекаже на рахунок: Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl Nr rachunku

50 1600 1462 1838 9708 6000 0006 з допискою – Darowizna na cele statutowe – Lubliniec

Церкви та могили на Любачівщині чекають на нас.

Більше інформації в Олені Комар за тел. 502 168 247.

- Колишні мешканці сіл Тростянець і Грозьова та їхні нащадки запрошують всіх охочих взяти участь у зустрічі у рідних селах.

Заходи відбудуться **01-03.09.2023 року**.

Детальна інформація за номером: +48 609 271 201 – Богдан Патра (Тшеб'ятів). Запрошуємо!

- Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 в Перемишлі шукає вчителя української мови у навчальному році 2023/2024. Бажаний досвід роботи на рівні ліцею.

Просимо звертатися за тел.

692 446 834.

Nasze Słowo Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michalak, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotokład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw i administracji.

19 SIERPNIA XVIII
GODZ. 16⁰⁰
SOBOTA

SPOTKANIA KULTUR

RYNEK
STAROMIEJSKI
W KOSZALINIE

Zespół Pieśni i Tańca

Bytów

z Bytowa

Zespół Romski

Sumnakuno Drom

ze Szczecina

Zespół niemiecki

Dreilinden

z Raciborza

Haydauakzy®
KOZAK - ROCK

SOLIDARNI
Z UKRAINĄ

ORGANIZATOR:

Zulagowo
Ukrainian
in Poland

Województwo Pomorskie
Miasto Koszalin
2023-2024 w Koszalinie

ZRZESZENIE
KASZUBSKO-POMORSKIE
2023-2024 w Koszalinie

Freida
Fundacja
Język i Kultura
Współpraca
Miasto

105
Centrum Kultury
w Koszalinie

Województwo
Pomorskie

Województwo
Pomorskie

KOSZALIN
Miasto

Sfinansowano
ze środków
Budżetu Państwa

Miasto

TV MAX

TV P 3
SZCZECIN

POLSKIE
RADIO
KOSZALIN

Plus
102.6 FM

GŁOS
KOSZALIN

GK24.pl

Radio Koszalin

prestiż

Radio Consulting